

Prematüre Bebek Annelerinin Evdeki Bakım Gereksinimleri Ve Bakım Verme Yeterliliklerini Algılama Durumları

Fatma Taş Arslan* Raziye Turgut**

Özet

Giriş: Prematürelerin evde bakım gereksinimlerinin saptanması önemlidir. Annelerinin gestasyon haftalarına göre bakım verme yeterlilik algısı değişebilir. **Amaç:** Bu çalışma, 32-37 haftalık prematüre bebeğe sahip annelerin evdeki bakım gereksinimleri ve bakım verme yeterliliklerini algılama durumlarını belirlemek amacıyla yapıldı. **Yöntem:** Tanımlayıcı tipteki araştırma Konya ilinde bulunan 2 fakülte, 1 araştırma, 2 devlet ve 1 özel hastanenin Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde (YYBÜ) 1 Temmuz -30 Kasım 2011 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırma verileri, 32-37 haftalık prematüre doğan 102 bebeğin annesine ulaşılarak toplandı. Veriler; araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu kullanılarak toplandı ve ortalama, yüzde ve ki-kare analizi kullanılarak değerlendirildi. **Bulgular:** Annelerin yaş ortalamasının 27.55±6.04 ve %69.6 ilköğretim mezunu olduğu belirlendi. Bebeklerin %58.8'inin gestasyon yaşının 32-34. gebelik haftası olduğu saptandı. Prematüre bebek annelerinin evde bebek bakım gereksinimlerinin banyo (%44.1), beslenme (%35.3), tanı (%34.3), kucağa alma-tutma (%33.4) gibi konularda olduğu belirlendi. Annelerin bakım verme yeterliliklerini algılama durumu incelendiğinde %61.7'si banyo yaptırma, %53'ü pamukçuk bakımı konularında kendilerini yeterli algılamadığı bulundu. İki ve üzeri çocuğu olan annelerin bebeğe bakım vermede kendilerini yeterli algıladıkları ve bu sonucun istatistiksel olarak ($X^2=6.302$, $p=0.043$) anlamlı olduğu bulundu. **Sonuç:** YYBÜ'de hemşirelerin aile merkezli yaklaşımı uygulaması ve ebeveynlere taburculuk öncesi prematüre bebeğin evde bakımı ile ilgili kapsamlı eğitimler verilmesi gerektiği sonucuna varıldı.

Anahtar Sözcükler: Prematüre, ebeveyn, hemşire, evde bakım gereksinimi, yeterlilik algısı.

Mothers of Premature Baby Care Requirements at Home and Their Perception of Adequacy of Care Giving

Background: Preterm is important to determine home care needs. Weeks of gestation can vary according to their mothers' perception of adequacy of care giving. **Objectives:** This study was done for the purpose of mothers with premature infants 32-37 weeks care needs at home their perception of care giving capabilities conditions. **Methods:** Descriptive study in the province of Konya two faculties, one research, two states and one private hospital, our NICU was done from 1 July to 30 November 2011. Data was collected reaching to 102 mothers who have given birth 32-37 weeks premature. Data; were collected using a questionnaire prepared by the researcher and percentage and chi-square test were analyzed. **Results:** It was determined that age average of mothers were 27.55±6.04 and 69.6% of them graduated from primary school. It was determined 58.8% of the babies' age was 32-34. weeks of pregnancy. Care needs of mothers of prematurity babies at home bath 44.1%, nutrition 35.3%, diagnosis 34.3%, receiving-holding arms 33.4% were determined that such matters. When the adequacy of mothers' care giving was examined; it was found that 61.7% of the mothers found themselves incapable of bathing and 53% of them incapable of thrush care. It was found mothers' with two or more child enough to perceive themselves to giving the baby care and this result was statistically significant ($X^2=6.302$, $p=.043$). **Conclusion:** In the result of the study it has been determined that nurses' should be implementation family-centered approach in neonatal intensive care unit (NICU) and predischarge parents should be given extensive training on home care of premature babies.

Key Words: Prematurity, parent, nurse, and care needs at home, perception of adequacy.

Geliş tarihi:03.04.2012

Kabul tarihi: 11.01.2013

Çocukluk çağında önemli bir yere sahip olan yenidoğan döneminin, hastalık ve sorunlarının büyük bir oranını preterm bebekler oluşturmaktadır (Balci, 2006). Vücut ağırlığına bakılmaksızın 37. gestasyon haftasını tamamlamadan doğan bebeklere preterm bebek denir (Ovalı, 2000). Preterm doğum neonatal mortalite ve doğum ile ilgili kısa ve uzun dönem morbiditenin önde gelen nedenidir (Goldenberg, 2002). Preterm doğum dünyada, tüm neonatal ölümlerin %35'inin doğrudan sebebidir (WHO, 2012).

Son yıllarda ülkemizde yenidoğan yoğun bakım ünitelerinin (YYBÜ) hem sayıca artışı hem de kalitelerinin yükselmesi çok küçük doğan prematürelerin yaşama oranlarını artırmaktadır (Turan ve Bolışık, 2003).

Ancak; bu bebekler ne yazık ki, yaşamlarının ilk günlerinden itibaren uzun bir süre anne yanında değil, yoğun bakım ünitelerinde, yaşamı tehdit eden hastalıklarla mücadele ederek geçirmektedir (Uludağ, 2008). Bu süreçte anne ve yenidoğanın ayrı olması ebeveynlerde endişe oluşturmakta (Nyström ve Axelsson, 2002) ve profesyonel yardım ve yenidoğana özel bakım gereksinimleri artmaktadır.

Ebeveynlerin gereksinimlerinin karşılanmasında önerilen hemşirelik girişimleri; bebeğin tepkilerini anlamada ebeveynlere yardım etmek, korku ve beklentilerini ifade etmelerini sağlamak, onları aktif bir şekilde dinlemek, sorulara dürüstçe cevap vermek, tedavi planı ve programı hakkında bilgilendirmektir (Fowlie ve McHaffie, 2004; Turan, Başbakkal ve Özbek, 2008; Ward, 2001). Ayrıca annenin, yenidoğanın bakımına daha çok katılmasının desteklenmesi anne-bebek etkileşimini sağlayacağından hemşirenin önemli sorumlulukları arasında yer alır (Cox ve Bialoskurski, 2001). Prematüre bebekler gibi yüksek riskli yenidoğanlara sahip ebeveynlerin hastanede bulunmaları, bilgi ve tecrübeyi artırdığı ve duyarlılıklarını geliştirdiği bilinmektedir (Erdeve, 2009).

Annenin bebeğini görmesi, ona dokunması ve onunla etkileşimi başlatması bebeğini algılamasını olumlu etkilemektedir (Korkmaz, 2003). Doğum sonrası dönemde algılamayı hem anneye hem de bebeğe ait pek çok faktör etkileyebilir (Youngkin ve Davis, 2004; Amankwaa, Pickler ve Boonmee, 2007). Algılamayı etkileyen faktörlerden biri bebeğin preterm olmasıdır. Anne preterm doğuma fiziksel, emosyonel ve psikolojik olarak hazır olamamakta ve bakım vermede kendini yeterli algılayamamaktadır. Ebeveynlerin bakıma ortak olması, yenidoğan ünitesi çalışanlarına duyduğu güvenin gelişmesine, kaygı düzeyinin azalmasına paralel öz güvenin artmasını sağlar. Tüm bunlar bakım kalitesini artırarak, ebeveynin bakımda kendini yeterli algılamasına ve uzun dönemde bebeğin

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Konya. **Beyhekim Devlet Hastanesi, Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi, Konya. turgut42@gmail.com

gelişimsel sonuçlarına olumlu katkıda bulunur (Browne ve Talmi, 2005). Özellikle bebeği eve götürme ve tüm sorumluluğu alma zamanı geldiğinde; ebeveynlerin kendilerini güçsüz, yetersiz, endişeli, şaşkın, hazırlıksız ve bebeğe karşı kendilerini yabancı hissettikleri bildirilmektedir (Erdeve, Atasay, Arsan ve Türmen, 2008). Yapılan çalışmalarda preterm bebeği olan anne ve babaların en önemli gereksiniminin bebeğin evdeki bakımına yönelik eğitim olduğu belirtilmektedir (Ayyıldız, 1999; Erdemir, 2001; Erdemir, 2005; İşler ve Görak, 2007; Ovalı, 2000). Preterm bebek ailelerinin evdeki ebeveynlik yeterlilikleri konusunda term bebeği olan ailelere göre kendilerine daha az güvendikleri, bebeğin bakımına aktif olarak katılmaktan çok seyirci olarak izlemeyi tercih ettikleri bildirilmektedir (Ritchie, 2002). Bu nedenle preterm bebeklerin evde bakımı ve izlemi önemli olup; tüm sistemlerin olgunlaşma düzeyi göz önüne alınarak bakım verilmeli ve uzun süreli izlem yapılmalıdır. Preterm bebeklerin vücut ısısını koruması, büyüme gelişmelerinin izlenmesi, beslenme, bağışıklama, apne ve bradikardi, göz sorunları, işitme sorunları ve aile ile etkileşimi özellikle önemli olup, gerek yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde yattıkları sürece gerekse ev bakımına geçtikleri dönemde izlenmesi gereken durumlardan bazılarıdır (Yıldız, 2008).

Preterm bebeğe sahip ebeveynlerin, bebeğin bakımına yönelik gereksinimlerinin belirlenmesi ve bu gereksinimler doğrultusunda bakım, eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi gerekmektedir. Ebeveynlerin bebeğin evdeki bakım gereksinimlerini karşılayabilmesi ve yeterliliklerinin belirlenmesi için gerekli bilgi ve becerilerinin taburculuk öncesi kazandırılması ve taburculuk planlamasının bundan sonra yapılması önemlidir. Bu çalışma, 32-37 haftalık prematüre bebeğe sahip annelerin evdeki bakım gereksinimleri ve bakım verme yeterliliklerini algılama durumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Tipi Yeri ve Süresi

Tanımlayıcı tipte planlanan araştırma, Konya ili kent merkezinde bulunan 2 fakülte, 1 araştırma, 2 devlet ve 1 özel hastanenin YYBÜ'de 1 Temmuz -30 Kasım 2011 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini, Konya ili kent merkezindeki ilgili hastanelerin YYBÜ'de yatan 32-37 haftalık prematüre bebeklerin anneleri oluşturmuştur. Araştırma grubunu, belirtilen tarihler arasında 32-37 haftalık prematüre doğan 102 bebeğin annesi oluşturmuştur. Araştırma grubuna en az ilkökul mezunu olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden anneler alınmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Tekniği

Veri toplama aracı olarak, bir anket formu kullanılmıştır. Bu form; uzman görüşüne dayandırılmadan araştırmacılar tarafından literatüre dayalı (Balci, 2006; Özçelik, 2006; Yıldız, 2003) olarak oluşturulmuştur. Anket formunun içeriğinde, ailenin sosyo demografik bilgilerine ait (annenin yaşı, öğrenim düzeyi, çalışma durumu, gelir düzeyini algılama durumu) 4 soru, anne ve bebeğe ait (kaçıncı bebeği olduğu, annenin gebelik haftası, bebeğin

şuandaki haftası, bebeğin tanısı, doğum şekli, cinsiyeti, daha önce prematüre bebeği olma durumu, bebek bakımına ilişkin genel algılanan yeterlilik durumu, evde bebek bakımında destek alma durumu, bebek bakımında taburculuk eğitimi alma durumu) 10 soru ve annelerin evde bebek bakımı gereksinimlerini saptama ve bakım verme yeterliliklerini algılama durumunu içeren (beslenme, gaz çıkarma, banyo, pişik bakımı, pamukçuk bakımı, vücut sıcaklığını ölçme, immünizasyon, ebeveyn-bebek ilişkisini destekleme, uygun kıyafet seçimi, oda düzeni, büyüme ve gelişmesi, bulaşıcı hastalıklardan koruma) 20 sorudan oluşturulmuştur. Annelerin evde bebek bakımı konusunda algıladıkları yeterlilik durumu "evet", "hayır" şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın ön uygulaması, prematüre bebeği YYBÜ'de yatan beş anneye ulaşıp anket formları uygulanarak yapılmıştır. Soruların anlaşılabilirliği dikkate alınarak ankete son şekli verilmiş ve ön uygulamada yer alan beş kişi araştırmaya dahil edilmemiştir.

Veriler 1 Temmuz-30 Kasım 2011 tarihleri arasında araştırmacı tarafından YYBÜ' nin dışında yer alan ayrı bir odada, taburculuğu planlanan (2-3 gün önce) bebeklerin anneleriyle yüz yüze görüşme yöntemi ile haftada 2 gün mesai saatleri içerisinde toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesi için Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) for Windows 16.0 istatistik programı kullanılmıştır. Veriler ortalama, yüzde ve ki-kare ile değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan bağımsız değişkenler

Yaş, öğrenim düzeyi, ekonomik durum, çocuk sayısı, daha önce prematüre bebeğe sahip olma durumu, cinsiyet, doğum şekli, gestasyon yaşı, tanı bağımsız değişkenlerdir.

Araştırmada kullanılan bağımlı değişkenler

Annelerin evde bakım verme yeterlilikleri algılama durumları bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmanın yürütülebilmesi için, Konya ili kent merkezindeki ilgili hastanelerin Başhekimliği'nden ve Sağlık Müdürlüğünden yazılı izinler alınmıştır. Araştırma süresince, hastanede yatmakta olan 32-37 haftalık preterm bebeklerin anneleriyle görüşülerek, araştırmanın amacı ve içeriği hakkında yeterli açıklama yapılarak, araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair sözel olurları alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1'de araştırmaya katılan annelerinin yaş ortalaması 27.55 ± 6.04 ve çoğunluğu (%69.6) ilköğretim mezunu ve %59.8'inin gelir düzeyini orta olarak algıladığı bulundu. Annelerin %38.2'sinin ilk çocuğu olduğu ve %17.6'sının daha önce prematüre bebeğe sahip olduğu belirlendi. Preterm bebeklerin %52.9'u erkek, %63.7'si sezaryen, %58.8'inin gestasyon yaşının 32-34. gebelik haftası olduğu bulundu. Bebeklerin %55.9'u sadece prematüre, %20.6'sı prematüre + yenidoğan sarılığı tanısıyla izlendiği belirlendi (Tablo 1). Araştırma kapsamına alınan 102 bebeğin ortalama 35.88 ± 1.92 gestasyon haftasında taburculuklarının planlandığı belirlendi.

Tablo 1. Annelere ve Prematüre Bebeklere Ait Özellikler (n=102)

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde
Yaş (Yaş ortalaması: 27.55±6.04)		
18-24	37	36.3
25-31	38	37.3
32 ve üzeri	27	26.5
Öğrenim Düzeyi		
İlköğretim	71	69.6
Lise	23	22.5
Üniversite	8	7.8
Ekonomik Durum		
İyi	38	37.3
Orta	61	59.8
Kötü	3	2.9
Çocuk Sayısı		
Bir	39	38.2
İki	27	26.5
Üç ve Üzeri	36	35.3
Daha Önce Prematüre Bebeğe Sahip Olma Durumu		
Evet	18	17.6
Hayır	84	82.4
Cinsiyet		
Kız	48	47.1
Erkek	54	52.9
Doğum Şekli		
Normal	37	36.3
Sezaryen	65	63.7
Gestasyon Yaşı		
32-34 Haftalık	60	58.8
35-37 Haftalık	42	41.2
Tanı		
Prematürite	57	55.9
Prematürite+Yenidoğan Sarılığı	21	20.6
Prematürite+RDS	8	7.8
Prematürite+ Diğer (DAB, MAS, Konjenital Anomali)	16	15.7

RDS (Respiratuar distres sendromu), DAB (Diyabetik anne bebeği), MAS (Mekonyum aspirasyon sendromu)

Prematüre bebek annelerinin evde bebek bakım gereksinimlerinin banyo (%44.1), beslenme (%35.3), tanı (%34.3), kucağa alma-tutma (%33.4) gibi konularda

olduğunu belirtirken, annelerin %27.5'inin bebek bakımı konusunda gereksinimi olmadığını bildirdi (Tablo 2).

Tablo 2. Annelerin Evde Bebek Bakım Gereksinimleri

Bakım Gereksinimleri	Sayı (n)	Yüzde
Banyo*	45	44.1
Besleme*	36	35.3
Tanı*	35	34.3
Kucağa Alma*	34	33.4
Diğer (Enfeksiyon, Gaz, Ağlama, Oda ısısı) *	32	31.5
Hiçbir şey	28	27.5

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Prematüre bebek annelerinin evde bakım verme yeterliliklerini algılama durumu incelendiğinde annelerin %61.7'si banyo yaptıрма, %53'ü pamukçuk bakımında

kendilerini yetersiz algılayırken, %93.1'i pişik bakımı ve %84.3'ü gaz çıkarma konularında kendilerini yeterli algıladıklarını ifade etti (Tablo 3).

Tablo 3. Annelerinin Evde Bakım Verme Yeterliliklerini Algılama Durumu

Bakım Alanları	Yeterli	Yetersiz
Banyo Yaptırma	39 (%38.2)	63 (%61.7)
Pamukçuk Bakımı	48 (%47)	54 (%53)
Bebek Giyimi	57 (%55.9)	45 (%44.1)
Bebek Odası	62 (%60.8)	40 (%39.2)
Anne-Bebek Etkileşimi	67 (%65.6)	35 (%34.4)
Hastalıklardan Koruma	67 (%65.7)	35 (%34.3)
Bağışıklama	69 (%67.6)	33 (%32.4)
Büyüme ve Gelişme	71 (%69.6)	31 (%30.4)
Ateş Ölçümü ve Değerlendirilmesi	71 (%69.6)	31 (%30.4)
Gazının Çıkarılması	86 (%84.3)	16 (%15.6)
Pişik Bakımı	95 (%93.1)	7 (%6.9)

Annelerin %38.2'si taburculuk eğitimi alırken, eğitimin içeriğinin ağırlıklı emzirme eğitimi olduğu belirlendi. Annelerin evde prematüre bebeğe bakım vermede genel algıladıkları yeterlilik durumunun %55.9, %64.7'sinin bebek bakımında yardımcı kişi desteğine ihtiyaç duyduğu, destek yardımı alacağı kişi %53 anne-kayınvalide, %3.9 eş desteği olduğu saptandı.

Annelerin bakım verme yeterliliklerini algılama durumları ile bebek ve anne özellikleri karşılaştırıldığında yaş, öğrenim düzeyi, ekonomik durum, daha önce prematüre bebeğe sahip olma, cinsiyet, doğum şekli, gestasyon yaşı, tanı ile aralarında anlamlı fark olmadığı belirlendi ($p>0.05$). İki ve üzeri çocuğu olan annelerin bakım verme yeterliliklerini algılamasının istatistiksel olarak ($X^2 = 6.302$ $p = 0.043$) anlamlı olduğu bulundu (Tablo 4).

Tablo 4. Bebek ve Anne Özellikleri İle Evde Bakım Verme Yeterlilikleri Algılama Durumlarının İncelenmesi

Özellikler	Yeterli Algılayan (n)	Yeterli Algılamayan(n)	X ²	p
Yaş				
18-24	18	19	3.247	0.197
25-31	20	18		
32 ve üzeri	19	8		
Öğrenim Düzeyi				
İlköğretim	42	29	1.301	0.729
Lise	11	12		
Üniversite	4	4		
Ekonomik Durum				
İyi	20	18	0.360	0.835
Orta	35	26		
Kötü	2	1		
Çocuk Sayısı				
İlk Çocuk	16	23	6.302	0.043
İki ve Üzeri	41	22		
Daha Önce Prematüre Bebeğe Sahip Olma Durumu				
Evet	10	8	0.001	0.975
Hayır	47	37		
Cinsiyet				
Kız	25	23	0.531	0.466
Erkek	32	22		
Doğum Şekli				
Normal	20	17	0.079	0.779
Sezaryen	37	28		
Gestasyon Yaşı				
32-34 Haftalık	34	26	0.036	0.849
35-37 Haftalık	23	19		
Tanı				
Prematürite	34	23	2.942	0.401
Prematürite+Yenidoğan Sarılığı	13	8		
Prematürite+RDS	4	4		
Prematürite+ Diğer (DAB, MAS, Konjenital Anomali)	6	10		

Tartışma

Prematüre bebeğe sahip annelerin evdeki bakım gereksinimleri, bakım verme yeterliliklerini algılama durumlarını ve ilişkili faktörler değerlendirilmiştir. Araştırmada yer alan prematüre bebekler, özel bakım gerektiren bir gruptur ve bu bağlamda önemli bir konudur. Araştırmada prematüre bebeklerin yarısından fazlasının gestasyon haftalarının 32-34 haftalık olması beraberinde farklı sağlık sorunları yaşamalarına neden olmaktadır (Tablo 1). Birçok sağlık sorunu yaşayan prematürelerin evdeki bakım gereksinimleri gestasyon haftasına paralel olarak farklılık göstermektedir.

Prematüre bebek annelerinin evdeki bakım gereksinimlerinin öncelikli olarak banyo, beslenme, tanı, kucağa alma-tutma gibi konularda olduğunu bulunmuştur (Tablo 2). Başer ve arkadaşları (2005) yaptığı bir çalışmada da annelerin yenidoğan bakımına ilişkin bakım gereksinimlerinde; ağız bakımı, göz bakımı, bebeğin banyosu ve bebeğin emzirilmesi ve beslenmesi yer almaktadır. Doğan (2007) yaptığı bir çalışmada annelerin tamamına yakını göz, burun ve ağız bakımı (%91.3), bebeğin banyo ve cilt bakımı (%91.3), beslenmesi (%95.7) ve alt bakımı (%83.7) ile ilgili bilgiye gereksinim duydukları bildirilmiştir. Kurnaz'ın (2007) çalışmasında, annelerin prematüre bebeğin evdeki bakımına ilişkin olarak; bebeğin giysisi, banyo sıklığı, bulaşıcı hastalıklardan koruma ve bebeklerinin hastalanması durumunda yapılacaklar konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Prematüre bebeğin term yenidoğanlara göre bakım gereksinimlerinde farklılık olması beklenen bir durumdur.

Prematüre bebek annelerinin, banyo yaptıрма, pamuk-çuk bakımı, bebek giyimi, bebek odası düzenleme gibi evde bakım verme yeterliliklerini algılamaları düşük oranda tespit edilmiştir. Öte yandan annelerin gaz çıkarma ve pişik bakımı konularında kendilerini yüksek düzeyde yeterli algıladıkları bulunmuştur (Tablo 3). Ancak klinikte bu alanlar annelerin bakımda en çok sıkıntı yaşadığı alanlar olarak göze çarpmaktadır. Annelerin temel bebek bakımı konusunda bilgisi olması tam anlamıyla yeterli bir durum değildir bu bilgiyi uygulamaya dökmesi annede yeterliliği geliştiren bir süreçtir. Bebeğin banyosu, giydirilmesi vb. konularda prematüre bebeklerde daha özenli bir yaklaşımı gerektirmektedir. Bu bağlamda annelerin taburculuk öncesi bebek bakımına etkin bir şekilde katılımı sağlanarak bakım konusunda yeterliliklerinin artırılacağı düşünülmüştür.

Araştırmada annelerin bir kısmının taburculuk eğitimi aldığı ve bu eğitimin ağırlıklı olarak emzirmeyi içerdiği saptanmıştır. Araştırmada katılımcıların yarısına yakını, evde bebeğe bakım vermede kendilerini yeterli algıladıkları görülmüştür. Bu sonucun, taburculuk eğitiminin herkese ulaşmaması ve içeriğinin tüm gereksinimler doğrultusunda oluşturulmamasından kaynaklandığı yargısına varılmıştır. YYBÜ'de aile merkezli yaklaşımla ailenin taburculuğa hazırlanması ve bilgi gereksinimleri çerçevesinde düzenli eğitimlerin yapılması ve bunun da hemşirelik bakımı içinde rutin hale dönüştürülmesi gereklidir.

Araştırmada annelerin büyük kısmının bebek bakımında yardımcı kişi desteğine ihtiyaç duyduğunu, destek yardımı alacağı kişinin anne-kayınvalide ve düşük oranda eş desteği olduğu görülmüştür. Arslan (2001)'in primipar annelerle yapmış olduğu çalışmada annelerin %67.8'inin doğum sonrasında yardımcısının olduğu bildirilmiştir. Öz-

çelik (2006)'in çalışmasında ise anne adaylarının %85.3'ünün doğum sonrasında yardımcısı olduğunu, %72.9'unun doğum sonunda annesinin yardımcı olacağı belirtilmiştir. Annelerin çevrelerinden alacakları sosyal destek amaçlı bakım yardımının, prematüre bebeğin bakımında etkin olmalarına, stresin azalmasına ve bakım verme yeterlilik algısının artmasına yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Araştırmada annelerin bakım verme yeterliliklerini algılama durumları ile bebek anne özellikleri Tablo 4'de karşılaştırıldığında sadece iki ve üzeri çocuğu olan annelerin yeterlilik algıladıklarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Daha önceden bebeğe sahip olma ve bakım verme deneyimi bebeğin evdeki bakım gereksiniminin karşılaması açısından olumlu etki yaratmaktadır ($p>0.05$). Literatürde ilk bebeği olan annelerin yarısından fazlasının bebek bakımına yönelik çeşitli konularda bilgi gereksinimi olduğu bildirilmiştir (Başer, Mucuk, Korkmaz ve Seviğ, 2005; Bayat, Erdem, Barık ve Seviğ, 2004; Doğan, 2007). İlk çocuğu olan annelerin evde bakımda daha fazla güçlük yaşayacağı beklenen bir durumdur ancak bu bebeğin prematüre olması bu güçlük düzeyini daha da arttırdığı bilinmektedir.

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Prematüre bebeğe sahip olma, başlı başına bir kaygı, stres verici bir durumdur. Özellikle olan bu bebeklerin evde bakım gereksinimlerini karşılamak sistematik bilgi gerektirmektedir. Doğum öncesi dönemi içeren bakımın yanı sıra doğumdan sonra yenidoğan yoğun bakım hemşiresi aile merkezli yaklaşımı uygulayarak taburculuk öncesi ebeveynlere prematüre bebeğin evde bakımı ile ilgili kapsamlı eğitimler sunması gerekmektedir. Bu hizmetler ile, prematüre bebeklerde morbidite ve mortalitede azalma, gelişimsel çıktılarda olumlu katkı ve ebeveynlerin bakım verme yeterliliklerinin güçlenmesini sağlayabilecektir.

Kaynaklar

- Amankwaa, L., Pickler, R., & Boonmee, J. (2007). Maternal responsiveness in mothers of preterm infants. *Newborn Infant Nursing Reviews*, 7: 25-30.
- Arıkan, D., ve Güdücü, F. (1998). Prematüre bebeklerdeki mortalite ve morbidite insidansı ve önde gelen ölüm nedenleri. *Atatürk Üniversitesi HYO Dergisi*, 1(2): 60-70.
- Arslan, F. (2001). Primipar annelere gebelikte ve doğum sonu bebek bakımı konusunda verilen danışmanlık ve eğitim hizmetinin yaşam kalitesi üzerine etkisinin belirlenmesi. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, Doktora Tezi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara, Türkiye.
- Ayyıldız, F. (1999). Prematüre bebeğin taburculuğa hazırlanması. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yenidoğan Yoğun Bakım Hemşireliği Kursu Kitapçığı, İstanbul, 5-11.
- Balci, S. (2006). Preterm bebeğin evdeki bakımına yönelik hemşirelik girişimlerinin bebeğin büyüme- gelişmesine ve annelerin bakım sorunlarını çözme becerilerine etkisi. Hemşirelik ABD, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, Türkiye.
- Balci, S. (1997). İlk kez doğum yapan annelerin bebeklerini algılama durumları. Hemşirelik ABD, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, Türkiye.
- Başer, M., Mucuk, S., Korkmaz, S., ve Seviğ, Ü. (2005). Postpartum dönemde anne ve babaların yenidoğan bakımına ilişkin gereksinimlerinin belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences)*, 14 (Ek sayı: Hemşirelik Özel Sayısı): 54-58.

- Bayat, M., Erdem, E., Barık, Ö., ve Seviğ, Ü. (2005). Yenidoğan servisinde yatan bebeklerin annelerinin yenidoğan bakımına ilişkin gereksinimlerinin belirlenmesi. 13. Ulusal Neonatoloji Kongresi (UNEKO-13) ve Yenidoğan Kongresi (Özet Kitabı). Kayseri. 13-17 Nisan, 499-500.
- Browne, J.V., & Talmi, A. (2005). Family-based intervention to enhance infant-parent relationships in the neonatal intensive care unit. *Journal Of Pediatric Psychology*, 30: 667-677.
- Cox, C., & Bialoskurski, M. (2001). Neonatal intensive care: communication and attachment. *British Journal Of Nursing*, 10(10): 668-76.
- Çalışkan, Z. (2005). Nevşehir belediye sınırları içerisinde yaşayan annelerin bebek bakımına ilişkin uygulamaları. Hemşirelik ABD, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kayseri, Türkiye.
- Doğan, N. (2007). Annelere doğum öncesinde verilen yenidoğan bakımı ile ilgili eğitimin doğum öncesi ve doğum sonrasında değerlendirilmesi. Hemşirelik ABD, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Mersin, Türkiye.
- Erdemir, F. (2005). Medikal ve sosyal olarak yüksek riskli yenidoğanların taburculuğu: multidisipliner değerlendirme ve planlama. 13. Ulusal Neonatoloji Kongresi ve Yenidoğan Hemşireliği Kongresi (Kongre Kitabı). Kayseri. 13-17 Nisan, 399.
- Erdemir, F. (2001). Yenidoğanın hastaneden eve geliş döneminde aile merkezli değerlendirme ve yönetim. XI. Ulusal Neonatoloji Kongresi (Kongre Kitabı). Samsun. 25-28 Haziran, 220-225.
- Erdeve, Ö. (2009). Aile merkezli bakım ve yenidoğan yoğun bakım ünitesi tasarımında ailenin yeri. *Gülhane Tıp Dergisi*, 51: 199-203.
- Erdeve, Ö., Atasay, B., Arsan, S., ve Türmen, T. (2008). Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatış deneyiminin aile ve prematüre bebek üzerine etkileri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 51: 104-109.
- Fowle, P.W., & McHaffie, H. (2004). Supporting parents in the neonatal unit. *British Medical Journal*, 329(4): 1336-1338.
- Goldenberg, R. (2002). The management of preterm labor. *Obstetrics And Gynecology*, 100(5): 1020-1037.
- İşler, A., ve Görak, G. (2007). Prematüre bebeği olan annelerde olumlu anne-bebek ilişkisinin başlatılmasında hemşirelik yaklaşımının önemi. *Çocuk Dergisi*, 7(1): 36-41.
- Korkmaz, Z. (2003). Primipar annelerin bebeklerini algılama durumu. Hemşirelik ABD, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya, Türkiye.
- Kurnaz, E. (2007). Bebeği yenidoğan yoğun bakım ünitesinde olan annelerin endişeleri ve bakım gereksinimleri. Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, Türkiye.
- Nyström, K., & Axelsson, K. (2002). Mothers' experience of being separated from their newborns. *Journal Of Obstetric, Gynecologic And Neonatal Nursing*, 31(3): 275-282.
- Ovalı, F. (2000). Prematüre bebeklerin takibi. İçinde T. Dağoğlu (Ed.), *Neonatoloji* (1. Baskı, sy. 171-177). İstanbul: Alemdar Ofset.
- Özçelik, H. (2006). Gebelerin bebek bakımına ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi. Halk Sağlığı ABD, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kayseri, Türkiye.
- Ritchie, S. (2002). Primary care of the prematüre infant discharged from the neonatal intensive care unit. *The American Journal Of Maternal/Child Nursing*, 27(2): 76-85.
- Sullivan, C.A., & Morrison, C.J. (1995). Emergent management of the preterm labor. *Obstetrics Gynecology Clinics Of North America*, 22:197.
- Turan, M.T., ve Bolşık, B. (2003). Prematüre bebeği olan ailelere serviste uygulanan planlı eğitimin anne ve bebek üzerine olan etkilerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 7(1): 39-46.
- Turan, T., Başbakkal, Z., ve Özbek, Ş. (2008). Effect of nursing interventions on stressors of parents of prematüre infants in neonatal intensive care unit. *Journal Of Clinical Nursing*, 17(21): 2856-2866.
- Uludağ, A. (2008). Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde izlenen bebeklerin annelerinde stres oluşturan faktörler; stresle başa çıkmada birinci basamağın rolünün belirlenmesi. Aile Hekimliği ABD, Tıpta Uzmanlık Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi. Eskişehir, Türkiye.
- Ward, K. (2001). Perceived needs of parents of critically ill infants in a neonatal intensive care unit. *Pediatric Nursing*, 27(3): 281-286.
- WHO (2012). Born Too Soon: The Global Action Report on Preterm Birth. 2012; 1-126. http://whqlibdoc.who.int/publications/2012/9789241503433_eng.pdf Erişim: 30.05.2012.
- Yıldız, S. (2008). Yüksek riskli yenidoğanların taburculuğa hazırlanması ve preterm bebeklerin izlemi. İçinde T. Dağoğlu ve G. Görak (Ed.), *Temel neonatoloji ve hemşirelik ilkeleri* (2. Baskı, sy.789-804). İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Yıldız, D. (2003). Çocuk sağlığı ve hastalıkları polikliniği sağlam bebek ünitesinde hemşirenin planlı hemşirelik eğitimi ve danışmanlık hizmetlerinin değerlendirilmesi. Hemşirelik ABD, Doktora Tezi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara, Türkiye.
- Youngkin, E.Q., & Davis, M.S. (Eds.). (2004). *Postpartum care: women's health a primary care clinical guide*. (3rd ed., pp. 643), Pearson Prentice Hall.